

Raadpleging over de herziening van Richtlijn 2010/31/EU betreffende de energieprestatie van gebouwen

Velden met een * zijn verplicht.

Inleiding

Zoals aangekondigd in de [Europese Green Deal](#) heeft de Commissie op 14 oktober 2020 haar goedkeuring gehecht aan een strategische mededeling "[Een renovatiegolf voor Europa - groenere gebouwen, meer banen, hogere levenskwaliteit](#)". Het bevat een actieplan met specifieke regelgevings-, financierings- en faciliteringsmaatregelen voor de komende jaren en streeft ernaar het jaarlijkse aantal energierenovaties van gebouwen tegen 2030 ten minste te verdubbelen en grondige renovatie te bevorderen. Verwacht wordt dat wanneer de krachten om deze doelstellingen te realiseren op alle niveaus worden gemobiliseerd, dit zal leiden tot 35 miljoen gerenoveerde gebouwunits tegen 2030.

Uit de [renovatiegolfmededeling](#) komt nogmaals naar voren dat de bestaande wetgevingsmaatregelen inzake gebouwen niet zullen volstaan om de verhoogde EU-klimaatdoelstelling voor 2030 van een emissiereductie van ten minste 55 % en de geplande verhoging van de ambitie op het gebied van energie-efficiëntie te halen, noch om de doelstelling van klimaatneutraliteit voor 2050 te verwezenlijken. Daarom wordt in de renovatiegolfmededeling een herziening aangekondigd van Richtlijn 2010/31/EU betreffende de energieprestatie van gebouwen (Energy Performance of Buildings Directive - EPBD), samen met een aantal gebieden waarop de renovatie en het koolstofvrij maken van gebouwen worden versterkt, zowel wat betreft wetgeving als anderszins. De EPBD is het belangrijkste onderdeel van de Europese wetgeving op het gebied van de energieprestatie van gebouwen. Het streven ervan is om de omvorming van het gebouwenbestand van de EU tot een zeer energie-efficiënt en koolstofvrij gebouwenbestand tegen 2050 te versnellen.

In de renovatiegolfmededeling werden al enkele specifieke aspecten genoemd die in de herziening van de EPBD aan de orde zullen komen, namelijk: de gefaseerde invoering van verplichte minimumenergieprestatienormen voor alle soorten gebouwen (openbaar en particulier), een actualisering van het kader voor energieprestatiecertificaten, de invoering van gebouwrenovatiepaspoorten en de invoering van een norm voor "grondige renovatie" in het kader van de doelstellingen betreffende de financiering en het koolstofvrij maken van gebouwen. Ook wordt overwogen de vereisten voor nieuwe gebouwen en maatregelen ter bevordering van duurzame mobiliteit te actualiseren in overeenstemming met de versterkte klimaatambitie van de Europese Green Deal en het klimaatdoelstellingsplan 2030. Daarbij moet onder meer met het volgende rekening worden gehouden: de beginselen van hulpbronnefficiëntie en -circulariteit om emissies gedurende de gehele levenscyclus te verminderen, de

Anoniem

Alleen de gegevens over de organisatie worden gepubliceerd: de hoedanigheid waarin u aan deze raadpleging deelneemt (opgegeven type respondent), de naam van de organisatie namens welke u antwoordt, het nummer van die organisatie in het transparantieregister, de omvang van de organisatie, het land van herkomst van de organisatie en uw bijdrage, zoals wij die hebben ontvangen, worden gepubliceerd. Uw naam wordt niet gepubliceerd. Wij verzoeken u geen persoonsgegevens in de bijdrage zelf op te nemen indien u anoniem wenst te blijven.

Openbaar

De gegevens over de organisatie en de respondent worden gepubliceerd: de hoedanigheid waarin u aan deze raadpleging deelneemt (opgegeven type respondent), de naam van de organisatie namens welke u antwoordt, het nummer van die organisatie in het transparantieregister, de omvang van de organisatie, het land van herkomst van de organisatie en uw bijdrage worden gepubliceerd. Ook uw naam wordt gepubliceerd.

Ik ga akkoord met de [privacyverklaring](#)

Deel A. Planning en beleidsinstrumenten

Gebouwen koolstofvrij maken

Vraag 1. In de [langetermijnstrategie voor decarbonisatie](#) is het concept van nulemissiegebouwen tegen 2050 opgenomen, om op de lange termijn koolstofneutraliteit te bereiken. Bent u het ermee eens dat een dergelijk nieuw concept in de EPBD moet worden gedefinieerd?

- Ja
- Nee, dat is niet nodig in de EPBD
- Geen mening

Zo ja,

- dan moet daarin rekening worden gehouden met broeikasgasemissies van gebouwen gedurende de hele levenscyclus
- dan moet daarin een minimaal aandeel hernieuwbare energie in gebouwen en stadswijken worden opgenomen

- dan moet daarin een tijdschema voor de geleidelijke afschaffing van fossiele brandstoffen worden opgenomen, met name voor verwarmings- en koelingssystemen
- anders - specificeer in het vak hieronder

Vraag 2. De langetermijnrenovatiestrategieën bepalen de visie, de routekaart, concrete beleidsmaatregelen en acties, alsmede de specifieke financieringsmechanismen om de nationale gebouwvoorraden tegen 2050 koolstofvrij te maken. De [eerste 13 langetermijnrenovatiestrategieën](#) die zijn ingediend, zijn door de Commissie beoordeeld. Volgens het bestaande rechtskader moeten er iedere 10 jaar langetermijnrenovatiestrategieën worden ingediend, met de mogelijkheid van actualiseringen zoals bepaald in de governanceverordening. Moeten de bepalingen van de EPBD inzake de langetermijnrenovatiestrategieën worden gewijzigd?

- Ja
- Nee

Vraag 3. Moet het toezicht op de door de lidstaten in hun langetermijnrenovatiestrategie vastgestelde doelstellingen worden versterkt?

- Ja
- Nee

Vraag 4. Welke maatregelen zou u aan de EPBD toevoegen om de plaatselijke autoriteiten verder te ondersteunen bij het verhogen van de energie-efficiëntie van gebouwen en het versnellen van de vervanging van verwarmingsketels door installaties die op hernieuwbare energie werken?

maximaal 1000 teken(s)

We support the following measures provided that there will be flexibility for member states to choose at what level (of authority) and to what extent these will be implemented: (1) renovation programs focused on modernizing heating systems, (2) information within energy performance certificates, (3) national building renovation strategies focused on transition from fossil fuels to renewables and climate neutral heating, and (4) information campaigns targeting heating system replacement programs. Possible additional measures should be viewed in close connection to the EED and RED in order to avoid overlap and/or inconsistencies.

Hulpbronnenefficiëntie en klimaatbestendigheid bij de renovatie van gebouwen

In de Europese Green Deal wordt op energie- en hulpbronnenefficiëntie gewezen. Naar aanleiding hiervan wordt in het nieuwe [actieplan voor de circulaire economie](#) dat in maart 2020 is vastgesteld, erkend dat, om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn, zeer energie- en hulpbronnenefficiënte gebouwen nodig zijn die op hernieuwbare energie werken, rekening houdend met de levenscyclusprestaties en een efficiënter gebruik

van hulpbronnen voor de renovatie en bouw van gebouwen. In de renovatiegolfmededeling worden ook onze acties op dit gebied vastgesteld, zoals de ontwikkeling van een stappenplan voor 2050 om de koolstofemissies van gebouwen over de volledige levenscyclus te verminderen.

Vraag 5. Bent u van mening dat in een herziene EPBD maatregelen moeten worden opgenomen over de koolstofemissies gedurende de hele levenscyclus van gebouwen (productie en bouw, gebruik en einde van de levensduur)?

- Ja
- Nee, de EPBD is daarvoor niet het juiste instrument
- Ik weet het niet/geen mening

Licht toe:

maximaal 500 teken(s)

- The EN15804 is developed for whole life cycle environmental impact of construction works and is adopted in most parts of the EU, by the industry and by governments. This should be maintained. - An alternative could be to develop EPD's for energy carriers conform the methodology of the EN15804.
- See for further explanation the answer to question 7.

Vraag 6. Moet in de EPBD de eis worden gesteld dat bij de planning van nieuwe gebouwen en ingrijpende renovatie rekening moet worden gehouden met de waarschijnlijke gevolgen van klimaatverandering?

- Ja
- Nee, de EPBD is daarvoor niet het juiste instrument
- Geen mening

Vraag 7. Zoals aangekondigd in de renovatiegolfmededeling zal de Commissie een stappenplan¹ voor 2050 ontwikkelen om de koolstofemissies van gebouwen over de volledige levenscyclus te verminderen, alsmede om nationale benchmarking bij de lidstaten te bevorderen. Hoe denkt u dat de EPBD kan bijdragen aan dit stappenplan?

maximaal 1000 teken(s)

- The EN15804 is developed for whole life cycle environmental impact of construction works and is adopted in most parts of the EU, by the industry and by governments. This should be maintained. An alternative could be to develop EPD's for energy carriers conform the methodology of the EN15804.
- Some construction products (mainly energy-installations) are part of the Ecodesign Directive. They cause a large part of carbon emission in manufacturing/construction. A way should be developed to incorporate these products in the EN15804.
- Carbon emissions from the whole life cycle –except Energy in Use- in the NL is already calculated with the EN15804/EN15978 LCA method. And this is part of our national notified Building decree.
- The integrated environmental impact remains crucial to prevent a shift to other environmental effects. A strategy for a reduction of carbon emission should be developed in coherence with the new EU Strategy on Adaptation to Climate Change.

¹ De routekaart is een van de maatregelen uit de renovatiegolfmededeling (COM(2020) 662 final) om het bouwecosysteem geschikt te maken voor duurzame renovatie.

Bijna-energieneutrale gebouwen

Vraag 8. De EPBD vereist dat alle nieuwe gebouwen vanaf 2021 (openbare gebouwen vanaf 2019) bijna-energieneutraal zijn. Volgens [artikel 2](#) van de richtlijn is een “bijna-energieneutraal gebouw” een gebouw met een zeer hoge energieprestatie, zoals vastgesteld volgens bijlage I. De dicht bij nul liggende of zeer lage hoeveelheid energie die is vereist, dient in zeer aanzienlijke mate te worden gedekt door hernieuwbare bronnen, en dient energie te bevatten die ter plaatse of in de buurt uit hernieuwbare bronnen wordt geproduceerd. Bent u van mening dat de huidige definities voor bijna-energieneutrale gebouwen ambitieus genoeg zijn om bij te dragen tot een volledig koolstofvrij gebouwenbestand?

- Ja, de huidige definitie is ambitieus genoeg
- Nee
- Geen mening

Vraag 9. Numerieke drempels of bandbreedtes voor bijna-energieneutrale gebouwen zijn niet gedefinieerd in de EPBD. Dit stelt de lidstaten weliswaar in staat hun eigen niveaus voor bijna-energieneutrale gebouwen vast te stellen, rekening houdend met hun nationale context, maar zal ook leiden tot van land tot land sterk uiteenlopende definities. Is een meer geharmoniseerde definitie van bijna-energieneutrale gebouwen noodzakelijk?

- Ja
- Nee, dat is niet nodig.
- Ik weet het niet/geen mening

Grondige renovatie van gebouwen

Vraag 10. Onder grondige renovatie wordt verstaan een renovatie die tot ten minste 60 % aan energiebesparingen moet leiden, hetzij in één renovatie, hetzij in een aantal gefaseerde renovaties. Zou het volgens u nuttig zijn om in de EPBD een wettelijke definitie van “grondige renovatie” op te nemen?

- Ja
- Nee, een definitie zou de complexiteit nog verder vergroten
- Ik weet het niet/geen mening

Zo ja,

- dan moet de definitie alleen betrekking hebben op energiebesparingen
- dan moet de definitie betrekking hebben op energiebesparingen die ook worden uitgedrukt in broeikasgasemissies ten gevolge van het gebruik van energie
- dan moet de definitie betrekking hebben op zowel operationele als ingebedde broeikasgasemissies, dat wil zeggen de emissies uit de volledige levenscyclus van gebouwen
- dan moet de definitie betrekking hebben op algemenere aspecten die van invloed zijn op de kwaliteit van renovaties, zoals gezondheids- en milieunormen, toegankelijkheid voor personen met een handicap, klimaatbestendigheid of andere - specificeer in het vak hieronder
- anders - specificeer in het vak hieronder

* Specificeer:

maximaal 500 teken(s)

The definition should be directly linked to the Taxonomy in order to provide a stable legal basis in all member states for sustainable investments. It should however not be used for additional requirements for the renovation of the building stock in order to avoid overlap and/or inconsistencies with respect to the definition of major renovation and the current requirements attached to major renovations.

Verplichte minimumenergieprestatienormen

Verplichte renovatie-/minimumprestatie-eisen zijn de meest doeltreffende maatregelen om het renovatietempo van gebouwen te verhogen en zijn in sommige lidstaten reeds onderzocht en uitgevoerd. Zij hebben tot doel de verwachtingen van investeerders te stabiliseren door een traject uit te stippelen voor de verbetering van de energieprestaties van de verschillende categorieën gebouwen, waardoor de gemiddelde prestatie van het nationale gebouwenbestand geleidelijk toeneemt. Verplichte renovatie-/minimumprestatie-eisen kunnen geleidelijk worden ingevoerd en prioritair worden gericht op specifieke sectoren.

Vraag 11. Moeten volgens in u de EPBD verplichte minimumenergieprestatienormen worden opgenomen die in de EU moeten worden toegepast onder nader te bepalen specifieke voorwaarden?

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet/geen mening

Licht uw antwoord toe:

maximaal 1000 teken(s)

As NL already uses existing national regulations and has experience related to minimum energy performance standards (MEPS), it is important that the EPBD leaves room for or strengthens our national approach. A stable national legal framework is crucial to maintain public support for the energy transition and it will help building owners plan for the right decisions when renovating. This means MS should have the flexibility to introduce and adapt MEPS to their specific conditions and priorities. For example, technical building aspects such as climatic conditions, building stock, heating and cooling, ownership structure and cultural heritage/monuments as well as social aspects such as public support, public participation, education and employment.

Vraag 12. Welk soort minimumenergieprestatienormen acht u het meest geschikt?

- Prestatienormen op gebouwniveau, gericht op de algehele energie-efficiëntie van het gebouw (bijvoorbeeld gekoppeld aan een EPC-klasse of aan de energiecodes, het specifieke energieverbruik, een andere koolstofmeeteenheid enz.)
- Prestatienormen op het niveau van bouwelementen, waarbij specifieke minimumniveaus van bouwelementen worden vastgesteld (voor de bouwschil en/of de technische bouwsystemen, met inbegrip van verwarming en koeling)
- Minimumkwaliteitsnormen, met inbegrip van andere aspecten die verder gaan dan de energiestaat, zoals thermisch comfort - specificeer in het vak hieronder
- Anders - specificeer in het vak hieronder
- Ik weet het niet/geen mening

Licht uw antwoord toe:

maximaal 1500 teken(s)

Building level is preferred as it leaves room for market parties to come up with innovative solutions to fulfill requirements. Furthermore, the EPBD is not the right tool to set a quality standard as it should focus on energy performance. MS should incorporate quality policy objectives in national regulations, taking into account MEPS. NL has experience with MEPS. At a building level, we have developed standards for insulation for residential buildings for 2050. This is will not become mandatory, at least not until 2025. An evaluation will take place in 2025 to see if we are on track. Owners of social sector housing should comply with an average label 'B' on portfolio level by 2021. This is based on soft law and we are on track based on the Aedes benchmark. Owners of office buildings should comply to label 'C' by 2023 to be able to be let and used. For non-residential buildings NL is developing a standard for 2050 and we have agreed in the Climate Agreement to incorporate this in national regulations. At natural moments (f.e. maintenance) buildings can be renovated towards the standard. For public buildings we have road maps in which the sector describes how to renovate their buildings over time, taking into account monuments. At a building-element level, when a major renovation takes place, mandatory minimum levels apply on the energy performance of the renewed or (re)placed (insulation of the) façade and technical building system(s), including a minimum level of renewable energy soon.

Vraag 13. Op welke categorie gebouwen zouden volgens u verplichte minimumenergieprestatienormen moeten worden toegepast?

maximaal 2 kiezen

- Alle woningen en alle niet voor bewoning bestemde gebouwen;
- Alle woningen die worden verkocht en/of verhuurd
- Alle woningen
- Een nog vast te stellen deel van alle woningen (specificeer in het vak hieronder)
- Alle niet voor bewoning bestemde gebouwen
- Alle niet voor bewoning bestemde gebouwen die worden verkocht en/of verhuurd
- Een nog vast te stellen deel van de niet voor bewoning bestemde gebouwen (specificeer in het vak hieronder)
- Alle openbare gebouwen (met een totale vloeroppervlakte van meer dan 250 m²)
- Alleen de slechtst presterende gebouwen, ongeacht hun eigendoms- en gebruiksprofiel
- Anders - specificeer in het vak hieronder
- Ik weet het niet/geen mening

* Specificeer welk deel van alle woningen:

maximaal 500 teken(s)

In our national Climate Agreement we have agreed upon mandatory MEPS in 2050 for homes being rented out, taking into account landlords will not have a disproportionate share in the collective costs involved. The decision on whether these MEPS will be mandatory and implemented in national regulations is to be made by the next cabinet.

Vraag 14. Bent u van mening dat verplichte minimumenergierestatiënormen moeten worden ingevoerd:

- Ja
- Nee, ik vind dat verplichte minimumnormen niet passend zijn
- Ik weet het niet/geen mening

Zo ja,

- dan gekoppeld aan specifieke momenten in de levenscyclus van een gebouw (bv. de verkoop, de verhuur of de leasing van een gebouw)
- dan op basis van een tijdschema voor een gefaseerde aanpak om specifieke energierestatiënniveaus te bereiken
- anders - specificieer in het vak hieronder

* Specificieer:

maximaal 500 teken(s)

By setting MEPS over a longer period of time, several investment moments are taken into account. At natural moments (different stages) buildings can be renovated by the owner towards the standard.

Vraag 15. Wat zijn volgens u de belangrijkste elementen die een succesvolle invoering van verplichte minimumenergierestatiënormen kunnen garanderen?

- De beschikbaarheid van financiële steun voor eigenaars van gebouwen
- De correcte vaststelling van de slechtst presterende gebouwen
- De aanwezigheid van een stabiel rechtskader
- De beschikbaarheid van voldoende personeel om renovaties uit te voeren
- De beschikbaarheid van opkomende technologieën die snelle renovatiewerken mogelijk maken
- Anders - specificieer in het vak hieronder
- Ik weet het niet/geen mening

* Specificieer:

maximaal 500 teken(s)

Both options:

- The presence of a stable legal framework
- The availability of adequate workforce capacity to do renovations

Openbare gebouwen.

Vraag 16. Welke van de volgende regelgevende maatregelen moeten volgens u worden overwogen om het tempo en de diepgang van de renovatie van openbare gebouwen duurzaam te verhogen?

- Invoering van strengere minimumeisen inzake energieprestaties voor de renovatie van openbare gebouwen
- Invoering van minimumnormen voor energieprestaties in openbare gebouwen, met de verplichting om geleidelijk ambitieuzere niveaus te bereiken
- Opname van levenscyclusaspecten in het ontwerp, de bouw en de exploitatie van gerenoveerde openbare gebouwen (bv. circulaire benaderingen zoals verlenging van de levensduur, aanpassingsvermogen en flexibiliteit, hergebruik en recycling van materialen)
- Opname van klimaatbestendigheidaspecten in het ontwerp en de exploitatie van nieuwe en gerenoveerde openbare gebouwen
- Anders - specificeer in het vak hieronder
- Ik weet het niet/geen mening

* Specificeer:

maximaal 500 teken(s)

In NL we do not treat public and other non-residential buildings differently when it comes to MEPS. We promote the role model of public buildings. Public authorities can be a frontrunner via procurement to renovate the buildings and incorporate circular, climate resilient and nature inclusive standards. That is why the public sector described their own policy in sectoral roadmaps. It is important to monitor the progress and be open about it.

Elektromobiliteit

Vraag 17. Recent zijn bepalingen inzake elektromobiliteit opgenomen in artikel 8 EPBD; die bepalingen zijn gericht op het aanleggen van oplaadpunten op parkeerterreinen naast gebouwen. Bent u van mening dat deze eisen moeten worden aangescherpt, in het licht van de versterkte klimaatambitie en de intensievere stimulering van het gebruik van elektrische auto's, maar ook van de sterke toename van het gebruik van (elektrische) fietsen/vrachtfietsen?

	Ja	Nee	Ik weet het niet/geen mening
Voor nieuwe woongebouwen	☐	☐	☒
Voor gerenoveerde gebouwen	☐	☐	☒
Voor nieuwe niet voor bewoning bestemde gebouwen	☐	☐	☒
Voor gerenoveerde niet voor bewoning bestemde gebouwen	☐	☐	☒

Vraag 18. Welke eisen zouden volgens u nodig zijn?

	Ja	Nee	Ik weet het niet /geen mening
Het aanleggen van oplaadpunten ter ondersteuning van slim opladen, zodat het energieverbruik bij het opladen van elektrische voertuigen kan worden bewaakt, gecontroleerd en geoptimaliseerd	☒	☐	☐
Het opnemen van voorzieningen voor oplaadpunten voor andere voertuigen dan auto's (bv. elektrische fietsen)	☐	☐	☒
Eigenaars van een appartement in meergezinswoningen het recht geven om een oplaadpunt voor hun parkeerplaats in de gedeelde parkeergarage aan te leggen (recht tot aansluiten)	☒	☐	☐

Andere maatregelen? Specificeer:

maximaal 500 teken(s)

Firstly, in NL only 'Smart Charging Ready' charging infrastructure will be rolled out to 2030. It is part of the National Agenda Charging Infrastructure (NAL). Within smart charging, functional and security requirements for data and information exchanges in the infrastructure are very important. Secondly, national regulations are currently being amended in order to give owners of an apartment in multi-dwelling buildings the right to plug.

Vraag 19. Bent u op de hoogte van administratieve belemmeringen die de uitrol van oplaadpunten in de gebouwen in uw land in de weg staan?

- Ja
 Nee

* Zo ja, licht uw antwoord toe:

maximaal 1000 teken(s)

The demand for the deployment of charging points in buildings depends a lot on the function of the building, situation and location. Minimum requirements for charging points in buildings in a country make sure building owners and developers make a plan for charging infrastructure. In buildings where the local demand for charging points is limited, minimum requirements are appropriate and prevent unnecessary costs. However, in building where local demand is high, NL receives signals minimum requirements sometimes do not lead to the appropriate charging points and infrastructure in new buildings. Customization to set requirements at a local level according to local demand could be a solution.

Deel B. Informatieverstrekking en energieprestatiecertificaten

---

Energieprestatiecertificaten (EPC's)

Energieprestatiecertificaten (EPC's) zijn bedoeld om eigenaars, huurders en gebruikers van gebouwen te informeren over de kosten van verwarming en koeling, over besparingen door mogelijke investeringen en over benchmarks voor de vergelijking met soortgelijke gebouwen. EPC's zijn ook nodig om preferentiële financieringsvoorwaarden te koppelen aan hoogwaardige renovaties. Op grond van het bestaande EU-regelgevingskader zijn EPC's verplicht voor gebouwen die worden gebouwd, verkocht of verhuurd en moet de energieklasse van het EPC ook in reclamemedia worden getoond. Ze zijn ook verplicht voor gebouwen van meer dan 250 m² die door een overheidsinstantie worden gebruikt en vaak door het publiek worden bezocht. EPC's kunnen ook worden gebruikt om beleid te plannen of om de resultaten van genomen maatregelen te monitoren. De dekking van dergelijke certificaten verschilt echter sterk van lidstaat tot lidstaat.

Vraag 20. Bent u het ermee eens dat het kader voor energieprestatiecertificaten moet worden geactualiseerd en de kwaliteit ervan moet worden verbeterd?

- Ja
- Nee, dat is niet nodig.
- Anders - specificeer in het vak hieronder
- Ik weet het niet/geen mening

Vraag 21. Is harmonisatie van EPC's nodig om de prestaties van gebouwen sneller te verbeteren en hoe kan dit worden bereikt?

- Ja, dat is nodig en kan worden bereikt door een gemeenschappelijk model in te voeren
- Ja, dat is nodig en kan op andere manieren worden bereikt - specificeer in het vak hieronder
- Ja, dat is wel nodig, maar een bepaalde mate van nationale specificatie moet worden behouden - specificeer in het vak hieronder
- Nee, harmonisatie is niet nodig
- Ik weet het niet/geen mening

Licht uw keuze toe:

maximaal 500 teken(s)

No, it is not necessary. Implementing the EPBD resulted in various changes in the system and framework of the EPC's in NL (including discussions about the increasing prices). Examples are the calibration of the label letters and the lay-out of the new certificate. This new framework is an improvement, it implements the EPBD and standards, and is just introduced 01-01- 2021. Therefore the quality is already on a high level and discussions changes on such a short term are not recommended.

Vraag 22. Hoe beoordeelt u de volgende elementen om de kwaliteit en het effect van EPC-vereisten te verbeteren?

- 0 - Geen mening
- 1 - Niet belangrijk
- 2 - Weinig belangrijk
- 3 - Redelijk belangrijk
- 4 - Belangrijk
- 5 - Zeer belangrijk

	0	1	2	3	4	5
De opleiding van onafhankelijke deskundigen verbeteren	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Beroepskwalificatieregelingen of -labels voor installateurs van technische bouwsystemen ontwikkelen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
De kwaliteitscontrolemechanismen verbeteren	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Nadere informatie verstrekken over geraamde kosten, energiebesparingen of kostenbesparingen.	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Informatie opnemen over niet-financiële voordelen zoals meer comfort en klimaatbestendigheid	☐	☐	☐	☐	☒	☐
De aanbevelingen afstemmen op grondige renovatie	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Een toegankelijke EPC-databank ontwikkelen met nadere informatie over het EPC, uitleg over de verschillende termen, benchmarks en vergelijking met soortgelijke gebouwen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Het aantal verplichte indicatoren uitbreiden met: broeikasgasemissies, opwekking van hernieuwbare energie, uitsplitsing van verschillende vormen van energiegebruik (bv. verwarming, ventilatie, verlichting enz.) of het type geïnstalleerde systemen	☐	☐	☒	☐	☐	☐
De interoperabiliteit met andere instrumenten, zoals digitale bouwlogboeken, SRI's (Smart Readiness Indicators - indicatoren van gereedheid voor slimme toepassingen) en renovatiepaspoorten, vergroten.	☐	☐	☐	☐	☒	☐

Licht toe:

maximaal 500 teken(s)

In NL there is no need for improving the quality or harmonization. In general focus should be on the quality of EPC's and their influence on creating awareness and taking measures: for sustainability reasons, saving costs or increasing comfort. Therefore training of experts and the control mechanism are scored high, followed by elements on the information of the energy performance of the building on the EPC. A good database is also important, but there are concerns on accessibility and privacy.

Vraag 23. Welke elementen zijn het belangrijkste om ervoor te zorgen dat aan de EPC-vereisten wordt voldaan?

maximaal 3 kiezen

- Gedetailleerde richtsnoeren voor het EPC (met inbegrip van het gebruik van een visuele identiteit, gemeenschappelijk logo, aanbevolen indicatoren)
- Strengere sancties in geval van niet-naleving, bijvoorbeeld in reclame voor de verkoop of verhuur van gebouwen
- De aansprakelijkheid uitbreiden tot alle marktdeelnemers die betrokken zijn bij de verkoop/verhuur van onroerende goederen
- EPC's verplicht stellen om toegang te krijgen tot financiële stimulansen voor de renovatie van gebouwen
- Een toegankelijke EPC-databank met benchmarks die vergelijking met soortgelijke gebouwen mogelijk maken
- Het tot stand brengen van een informatiestroom en kruiscontroles tussen EPC-databanken en andere databanken met informatie over gebouwen of producten (bv. nationaal gebouwenregister of kadaster, energie-etiketteringsdatabank voor producten, digitale gebouwlogboeken, andere nationale statistieken enz.)
- Andere maatregelen - specificeer in het vak hieronder

* Specificeer:

maximaal 500 teken(s)

Stimulating re-labelling of buildings after renovation to improve monitoring information in the database (EP-online), for example with financial triggers concerning the mortgage.

Slimme gebouwen en bredere modernisering

Vraag 24. Het gebouwrenovatiepaspoort (Building Renovation Passport - BRP) heeft tot doel om, na een energie-audit en op basis van kwaliteitscriteria, een stappenplan voor de renovatie op de lange termijn van een specifiek gebouw te

bieden, waarbij een overzicht wordt gegeven van relevante maatregelen en renovatieactiviteiten die de energieprestatie en de kwaliteit van het gebouw kunnen verbeteren. De BRP-regelingen en -initiatieven in de EU zijn divers en de meeste ervan hebben hun volledige potentieel nog niet bereikt, terwijl sommige zich nog in de onderzoeksfase bevinden. Welke maatregelen kunnen volgens u het best bijdragen tot de invoering van een gebouwrenovatiepaspoort?

maximaal 3 kiezen

- Richtsnoeren en uitwisseling van beste praktijken over de wijze waarop het BRP de doelstellingen van de langetermijnrenovatiestrategie kan ondersteunen
- Nationale/regionale communicatiecampagnes om de BRP's beter bekend te maken
- Opleiding van energiedeskundigen
- Beschikbaarstelling van middelen, onder meer uit het Europees Fonds voor energie-efficiëntie of ELENA, aan de lidstaten voor de ontwikkeling en uitvoering van het BRP
- Richtsnoeren om banken te ondersteunen en in staat te stellen een gunstige rente aan te bieden op leningen/hypotheek die gekoppeld zijn aan een BRP
- Bij de herziening van het EPBD een wettelijke verplichting invoeren dat de Commissie een gemeenschappelijk model voor de BRP's moet ontwikkelen
- Bij de herziening van het EPBD een wettelijke verplichting invoeren dat de Commissie een vrijwillige BRP-regeling moet ontwikkelen
- Bij de herziening van het EPBD een wettelijke verplichting invoeren om het BRP na 2030 voor bepaalde soorten gebouwen verplicht te stellen (analoog aan de EPC-verordeningen, voor gebouwen bestemd voor de verkoop enz.)
- Nee, er is geen maatregel nodig
- Andere - specificeer in het vak hieronder
- Ik weet het niet/geen mening

Vraag 25. De Commissie heeft in de EU een uniforme regeling voor indicatoren van gereedheid voor slimme toepassingen (Smart Readiness Indicators - SRI's) opgezet. De regeling is momenteel vrijwillig en kan de digitalisering van gebouwen en de rol die gebouwen kunnen spelen in slimme sectorintegratie bevorderen.

Wat zijn volgens u de beste manieren waarop de SRI's de rol van gebouwen bij de slimme sectorintegratie kunnen ondersteunen?

- Het huidige kader voortzetten en focussen op de uitvoering ervan op vrijwillige basis
- SRI invoeren als verplichte eis voor niet voor bewoning bestemde gebouwen
- SRI invoeren als verplichte eis voor alle nieuwe gebouwen
- SRI invoeren als verplichte eis voor alle gebouwen
- De ontwikkeling ondersteunen van koppelingen tussen de SRI- en andere regelingen (bv. EPC's, gebouwrenovatiepaspoorten, gebouwlogboeken enz.)
- Anders - specificeer in het vak hieronder
- Ik weet het niet/geen mening

* Specificieer:

maximaal 500 teken(s)

Both options:

- Continue with the current framework and focus on its implementation on a voluntary basis
- Support the development of links between the SRI and other schemes (e.g. EPCs, building renovation passports, building logbooks, etc.)

Vraag 26. Denkt u dat de EPBD kan bijdragen tot het beschikbaar stellen en het toegankelijk maken van een breder scala aan gebouwgerelateerde gegevens over de energieprestatie van een gebouw en de daarmee verband houdende bouw- en renovatiewerkzaamheden, over de hele levenscyclus ervan? (opmerking: gegevens over gebouwen kunnen afkomstig zijn uit verschillende bronnen: SRI, logboek en EPC's, Level(s), subsidieregelingen, bouwvergunningen, digitale modellen)

- Ja
- Nee
- Geen mening

Licht uw antwoord toe:

maximaal 1000 teken(s)

There is already a lot of data saved in databases about buildings and their EPC's (e.g. EP-online). Connecting different databases and sharing of digital data on energy use in buildings should be encouraged. Rather than requirements we prefer support tools, best practices and voluntary standards.

Deel 3. Makkelijker toegankelijke en betaalbaardere financiering voor renovatie van gebouwen mogelijk maken

---

Vraag 27. In de renovatiegolfmededeling wordt gewezen op de noodzaak van verstandige aanvullende investeringen in de renovatie van gebouwen om het jaarlijkse renovatiepercentage in heel Europa te verdubbelen, het gebouwenbestand koolstofvrij te maken en de energie-efficiëntiedoelstellingen voor 2030 te halen. Overheidsfinanciering alleen volstaat niet om deze doelstellingen te verwezenlijken; het zal van cruciaal belang zijn om toegankelijker en betaalbaardere particuliere financieringsopties voor de renovatie van gebouwen mogelijk te maken. Hoe beoordeelt u de volgende vormen van steun voor renovatie?

- 0 - Geen mening
- 1 - Niet belangrijk
- 2 - Weinig belangrijk
- 3 - Redelijk belangrijk
- 4 - Belangrijk
- 5 - Zeer belangrijk

	0	1	2	3	4	5
Overheidsgarantie voor commerciële banken om leningen met verlaagde rente te verstrekken voor de renovatie van de slechtst presterende gebouwen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Rechtstreekse subsidie voor burgers met een laag inkomen die in de slechtst presterende gebouwen wonen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Financiering van leningen met verlaagde rente door leveranciers van energiediensten (ESCO's), terug te betalen via de energierekening	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Fiscale prikkels gedurende een bepaalde periode om aanvullende economische steun te verlenen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Eén loket voor alle soorten renovatieadvies	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Ondersteuning van de ontwikkeling van energie-efficiëntiehypotheek en andere innovatieve financieringsmogelijkheden die particuliere financieringsinstellingen in staat stellen leningen met verlaagde rente aan te bieden op basis van de verbetering van de energieprestaties van gebouwen of van gebouwrenovatiepaspoorten	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Faciliteiten voor technische bijstand ter ondersteuning van de ontwikkeling van renovatieprojecten voor het gebouwenbestand van lokale en regionale overheden	☐	☐	☐	☐	☒	☐

Andere vormen van steun? Specificeer:

maximaal 500 teken(s)

Concerning mandatory MEPS for existing buildings, state aid should be a possibility not only going beyond EU-standards but also realizing EU-standards. This is necessary to achieve the goals. To this end an exception to for example art. 38 (2) is needed. When the level of renovation is a basis for (the height of) a grant, it should still be allowed to give grants for small renovations, to make sure that any targeting group for policies can be reached.

Vraag 28. Grondige renovaties leiden niet altijd tot een snel rendement op investeringen. Hoe kunnen financiële prikkels van de overheid volgens u worden gebruikt om grondige renovaties in de hele EU te stimuleren?

maximaal 1000 teken(s)

MS can offer subsidies, tax incentives on the energy bills (energy tax on fossil fuels) and offer long term loans to building owners and owners associations. Furthermore, MS can help with finalizing the business case, set requirements for subsidies or other incentives to go "the extra mile" when carrying out a deep energy renovation.

Vraag 29. Vindt u dat financiële steun voor renovaties gekoppeld moet worden aan de grondigheid van de renovaties?

- Ja
- Nee, dat is niet nodig.
- Ik weet het niet/geen mening

Zo ja,

- dan moet de intensiteit van de financiering afhangen van de grondigheid van de renovaties op basis van de behaalde energieprestatiecertificaatklasse (EPC-klasse)
- dan zou voor alle publieke financieringsregelingen voor de renovatie van particuliere gebouwen een verplichte minimumeis van ten minste 60 % energiebesparing moeten worden geëist
- dan zou voor alle publieke financieringsregelingen voor de renovatie van particuliere gebouwen een verplichte minimumeis van ten minste 30 % energiebesparing moeten worden geëist
- anders - specificeer in het vak hieronder

* Specificeer:

maximaal 500 teken(s)

Elements of the above mentioned requirements could be used, but it should be nationally determined to what extent. Plus, there is no standard level that can be determined for all targeting groups (home owners, landlords of homes being rented out, owners of non-residential buildings etc.).

Vraag 30. Welke van de volgende maatregelen zouden volgens u bijdragen tot verdere ondersteuning van de renovatie van openbare gebouwen?

- Technische bijstand aan overheidsinstanties (nationaal, regionaal en lokaal) voor het ontwerpen en uitvoeren van uitgebreide renovatieprogramma's (ELENA-model), met inbegrip van koppelingen met andere gerelateerde beleidsmaatregelen inzake klimaatbestendigheid in stedelijke en plattelandsgebieden
- Verbeterde uitrol en capaciteitsopbouw voor energieprestatiecontracten in de overheidssector (met inbegrip van boekhoudregels)
- Financiële stimulansen om bedrijven te ondersteunen die energieprestatiecontracten aanbieden
- Publiek-private partnerschappen om overheden te informeren en bij te staan bij de renovatie van gebouwen en om de toegang tot financiering te vergemakkelijken
- Raamcontracten op nationaal, regionaal of lokaal niveau, met als specifiek doel de renovatie van openbare gebouwen
- Andere maatregelen - specificeer in het vak hieronder
- Ik weet het niet/geen mening

* Specificeer:

maximaal 1500 teken(s)

Technical assistance is important, because not all public authorities and small organizations in the public sector have the knowledge and the capacity to do a deep renovation, nor the knowledge on circular aspects or climate resilience measures.

Capacity building and enhancing deployment is important, because the market is still not grown up. Not on the client side, but also not on the ESCO side. Bundling financial, technical and procurement knowledge in one person can enhance the use of successful EnPCs. This can be done by training, by certification or via investment programs.

Financial incentives can be i.e. grants of governments, so ESCOs can lend money in the financial sector without paying a high fee because of the high risk of this type of contracts.

Public private partnerships are important, because with EnPC there is a longtime commitment between public and private partners, which means that good contracts are a case of both clients and ESCOs. To promote the use of EnPC is not only a task for the government.

In the EED public consultation the NL also suggested:

- Introduction of reporting requirements for Member States on the certified energy services providers,

number of energy performance contracts concluded in the public sector etc.;

- Strengthening of requirements on independent market intermediaries/facilitators/ one-stop shops to increase trust and facilitate the use of energy services/ energy performance contracting.

Vraag 31. In het kader van hun langetermijnrenovatiestrategieën (LTRS) moeten de lidstaten relevante nationale maatregelen vaststellen om energiearmoede terug te dringen. De renovatiegolfmededeling bevat een aantal maatregelen om energiearmoede aan te pakken en de slechtst presterende gebouwen, waaronder sociale woningen, te renoveren. Daarin wordt ook gesteld dat kwetsbare huishoudens moeten worden beschermd tegen huurverhogingen als gevolg van renovaties. Wat zijn volgens u de belangrijkste maatregelen die verder moeten worden versterkt om energiearmoede aan te pakken?

maximaal 3 kiezen

- Gerichtte financiële steun voor huishoudens met een laag of middeninkomen
- Minimale energieprestatienormen gekoppeld aan financiering die de maandelijkse netto-uitgaven van de bewoners beperkt
- Andere aanvullende wetgevingsmaatregelen (specificeer in het vak hieronder)
- Het Initiatief voor betaalbare huisvesting
- De Waarnemingspost voor energiearmoede
- Andere maatregelen - specificeer in het vak hieronder
- Ik weet het niet/geen mening

Andere maatregelen? Specificeer:

maximaal 500 teken(s)

NL pays close attention to affordability for all households in our national approach. To ensure affordability of energy for all households including the poorest building occupants we developed specific policies for the social housing sector and we welcome EU proposals that can support and strengthen our policies. In our LTRS we stress the importance of supporting renovation, insulation and sustainability in the social housing sector.

Overige opmerkingen

Vraag 32. Heeft u nog andere opmerkingen over beleidsaspecten die relevant zijn voor het koolstofvrij maken van gebouwen die hierboven niet aan bod zijn gekomen?

maximaal 1000 teken(s)

A successful decarbonisation of well performing buildings should be the focus. First, NL welcomes the sharing of best practices and co-operating on innovation among MS and the Commission. The energy

transition in the built environment is a complex process with many stakeholders so we need each other. Second, we stress the importance to have flexibility to develop tailored policies for different sectors in the built environment, because of different characteristics (incl. monuments), ownership structures etc. Third, a stable legal framework will help guarantee a successful roll-out of renovations and MEPS. NL already has experience with MEPS, so it is important that the EPBD strengthens our ambitious national approach. This is crucial for public support and will help owners to plan for the right decisions when renovating. Finally, this transition touches upon the daily lives of citizens. Public support/participation should be thoroughly considered when developing legislation/policies.

Contact

ENER-BUILDINGS@ec.europa.eu